

Nr 270

Av herr Gustavsson, Bengt, och herr Larfors, om införande av ett system med ersättare för riksdagsledamot.

(Lika lydande med motion nr 307 i Andra kammaren)

Frågan om ersättare för riksdagsledamot har behandlats i skilda sammanhang i Sverige men något förslag om ett suppleantsystem har aldrig presenterats riksdagen.

Enligt vår uppfattning talar starka skäl för att ett ersättarsystem införes i anslutning till övergången till enkammarssystem. Det torde vara teoretiskt fullt möjligt att införa ett ersättarsystem i riksdagen redan i början av 1971 års vårsession. Det förutsättes då att ersättarna skall utses genom fortsatt sammanräkning av vid 1970 års val avgivna röster och att den av grundlagberedningen i förslaget till ny utskottsorganisation (SOU 1969: 62) alternativt föreslagna proceduren för definitivt grundlagsbeslut om utskottsväsendet redan inom en vecka efter riksdagens öppnande analogt tillämpas.

Författningsutredningen ansåg i slutbetänkande 1963 att det förelåg ett bestämt praktiskt behov av ersättare för riksdagsledamöterna. Detta behov är starkare nu än för ett par årtionden sedan. Bland annat gäller att åtskilliga ledamöter innehar uppdrag i internationella sammanhang, såsom medlemskap i den svenska delegationen i FN:s generalförsamling, i Nordiska rådets svenska delegation, i Europarådets rådgivande församling. Frånvaro kan också framkallas för fullföljande av mera omfattande statligt utredningsuppdrag och annat sådant uppdrag för stat, organisation och företag. Dessa ledamöter kan till följd därav under långa perioder vara förhindrade att delta i riksdagsarbetet.

I en parlamentarisk demokrati är det likaså naturligt att flertalet medlemmar av regeringen har parlamentarisk förankring. Dessa riksdagsmän deltar inte i utskottsarbetet. Likaså är de förhindrade av sina regeringssysslor att i full utsträckning följa riksdagsarbetet. Mycket talar för att ersättare borde kunna inträda i deras ställe så länge de sitter i regeringen. Givetvis utesluter inte ett sådant suppleantsystem att regeringsmedlemmarna bevakar frågor i riksdagen inom sitt arbetsområde och håller en god kontakt med riksdagens ledamöter. Det kan dock inte vara rimligt att personer med den stora arbetsbörda, som regeringens ledamöter har, skall tvingas närvara under plenedagar, även då ärendefördelningen på dagordningen inte motiverar detta. Det är också en fördel att ersättare ges tillfälle att på ett aktivt sätt inträda i de-

ras ställe. Ett suppleantsystem gör det också möjligt att ordna ersättare för ledamot vid inträffad sjukdom. Med nuvarande system har vid viktiga voteringar i labila parlamentariska lägen ledamöter fått riskera sin hälsa för att slippa genom sin frånvaro rubba folkviljans utslag.

I flera andra länder finns ett suppleantsystem av angivet slag. I *Danmark* finns suppleanter för folketingets medlemmar. Enligt folketingets forretningsorden 40 § inträder ställföreträdare, då medlem upphör vara medlem av tinget. Vidare gäller, att tinget kan bestämma, att ställföreträdaren »midlertidigt» skall inträda, då medlem varit frånvarande från tinget i minst tre månader eller meddelar talmannen, att han på grund av sjukdom eller »udsendelse i offentligt hverv» i minst en månad eller av annan orsak i minst tre månader icke kommer att kunna delta i sammanträde och tinget medger honom ledighet. Tingets beslut fattas utan föregående överläggning på muntligt förslag av talmannen. Ställföreträdarens uppdrag upphör, då medlemmen meddelar talmannen, att han åter kan närvara i tinget. Antalet fall då ställföreträdare inkallades »midlertidigt» uppgick under 1950-talet till omkring fem per folketingsår. Sedan dess har antalet stigit.

Utnyttjandet av suppleantsystemet i *norska* stortinget har under senare år fått en allt större omfattning. Detta sammanhänger just med sådana förhållanden, som ovan angivits som motiv för införande av ett liknande system i Sverige. Stortingsrepresentanterna har i vidgad utsträckning tagits i anspråk för olika offentliga uppdrag såsom delegater till Förenta nationerna, Europarådet och Nordiska rådet. Regeringsmedlemmarna har även ansökt om permission från riksdagsarbetet.

För att ge en uppfattning om i vilken utsträckning permission beviljas kan några siffror nämnas.

Under höstsessionen 1959 och vårsessionen 1960 — alltså under ett år — avgjordes sammanlagt 123 permissionsärenden. Under pågående session förflyter aldrig en vecka utan att någon sådan fråga är uppe till behandling. Om man ser till det fungerande stortingets sammansättning kan konstateras att det någon gång hänt att 15—20 suppleanter samtidigt deltagit i stortingsarbetet, vilket betyder att drygt 10 procent av representanterna vid samma tillfälle haft förfall. Under en treårsperiod, för vilken siffror finns tillgängliga, hade 104 av de 150 representanterna någon gång ledighet, vilken hade godkänts av stortinget. Flera av dessa hade permission under längre eller kortare tid vid mer än ett tillfälle. De kortaste permissionerna, under vilka ersättare således inkallades, gällde två dagar, medan de längsta tjänstgöringsperioderna för en suppleant sträckte sig över hela valperioden. De senare fallen avser suppleanter för medlemmar av regeringen. Den vanligaste tiden för permission synes vara en till tre veckor.

Med det stora internationella engagemang som Sverige har torde frånvarofrekvensen på grund av uppdrag av olika slag hos oss vara minst lika stor. Detta vållar betydande olägenheter i en tid, då riksdagen tillförs allt större

arbetsuppgifter. Behovet av permissioner för ledamöterna kan också påverkas av längre sessioner och en ökad arbetsbelastning på utskottsverksamheten. Som ovan påpekats finns därför anledning att snarast möjligt införa ett suppleantsystem. Om sättet för ersättarvalet anförde författningsutredningen synpunkter och angav riktlinjer, som bör kunna bli vägledande för en reform.

Med stöd av ovanstående motivering anhålles,

att i skrivelse till Kungl. Maj:t begäres att förslag snarast möjligt förelägges riksdagen om införande av ett system med ersättare för riksdagsledamot i huvudsak i enlighet med författningsutredningens förslag i dess slutbetänkande (SOU 1963: 17 s. 291 f., 1963: 18 s. 51 f.).

Stockholm den 23 januari 1970

Bengt Gustavsson (s)

Tage Larfors (s)

Nr 271

Av herr Eriksson, Olle, och fröken Pehrsson, om åtgärder för att tillse att valsedlar finns tillgängliga i vallokaler.

(Lika lydande med motion nr 204 i Andra kammaren)

Stockholm den 22 januari 1970

Olle Eriksson (cp)

Maj Pehrsson (cp)

Nr 272

Av herr Bohman m. fl., angående u-hjälpen.

(Lika lydande med motion nr 309 i Andra kammaren)

Stockholm den 23 januari 1970

Gösta Bohman (m) *Gösta Jacobsson (m)* *Ragnar Sveningsson (m)*

Carl Eskilsson (m) *Rolf Kaijser (m)* *Allan Hernelius (m)*

N. Yngve Nilsson (m)

G. Ivar Virgin (m)